

گفتار پژوهشی (۲)

علل حضور مهاجرین عراقی در شهر یزد

علیرضا زارع شاه آبادی
عضو هیات علمی گروه جغرافیا دانشگاه یزد

چکیده

حضور مهاجرین عراقی در شهر یزد مانند دیگر مهاجرتها اتفاقی و تصادفی نبوده است بلکه علل و انگیزه‌هایی موجب شده است که این مهاجرین در شهر یزد ساکن شوند. سؤال اصلی این پژوهش این است که چه علل و زمینه‌هایی موجب مهاجرت مهاجرین عراقی به شهر یزد شده است و هدف پژوهش پاستگویی به این سؤال اساسی می‌باشد. در این تحقیق از روش پیمایشی استفاده شده است جامعه آماری تحقیق را مهاجرین عراقی ساکن شهر یزد تشکیل می‌دهند در سال ۱۳۷۹ طرح شناسایی مهاجرین عراقی در شهر یزد اجرا شده است و عراقی‌های مورد شناسایی ۵۰ نفر و ۱۲۷۰ خانوار بوده‌اند که ۱۰ درصد سرپرستان خانوارها یعنی ۱۲۷ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب و پرسشنامه در بین آنها توزیع گردیده است.

تحلیل آماری یافته‌های حاصل از پرسشنامه با استفاده از نرم افزار SPSS انجام گرفته است. براساس نتایج تحقیق مهاجرین به اجبار روانه ایران شده‌اند امنیت شهر یزد و داشتن فامیل و آشنا قبل از مهاجرت به این شهر عوامل مؤثری در انتخاب این شهر توسط مهاجرین بوده است. اما وضعیت اقتصادی و شغلی و میزان هزینه مسکن شهر یزد عوامل مؤثری در انتخاب این شهر نبوده است.

واژه‌های کلیدی: مهاجرین عراقی - مهاجرت - شهر یزد - عراق.

مقدمه

به منظور بررسی علل مهاجرت‌ها، جغرافی‌دانان با مشکل مواجه می‌شوند زیرا قاندهای منسجم برای مهاجرت وجود ندارند. علت‌ها و انگیزه‌ها برای مهاجرت‌ها گوناگون و در عین حال مکمل یکدیگرند. اگر چه دو عامل دافعه و جاذبه در مبدأ و مقصد مهاجران نقش مهمی ایفا می‌کنند به طوری که گاهی انگیزه‌های ساده را تشکیل می‌دهند. بوگ^(۱) به سه مورد انگیزه مهاجرت، عوامل مؤثر در انتخاب مقصد و شرایط اجتماعی - اقتصادی مؤثر در مهاجرت اشاره می‌نماید این سه مورد می‌تواند به طور قابل ملاحظه‌ای حرکت جمعیتی را تحریک کرده و یا به تعویق بیاندازد که این عوامل به طور خلاصه به شرح زیر می‌باشند:

۱- انگیزه‌های مهم مهاجرتی: تحصیلات، تأهل، مجرد، عرضه مشاغل و فرصت‌های شغلی یا منابع درآمد، کار مهاجرتی، مهارت‌های ویژه، انتقال شغلی، دستمز کم، بلایای طبیعی، آوارگی، هجوم و نفوذ بیگانگان، فشارهای سیاسی و نژادی و مذهبی، حرکت‌های اجباری و...

۲- عوامل مؤثر در انتخاب مقصد: حضور وابستگان و دوستان و تمایل به زندگی با آنها، عرضه شغل، جذابیت محیط، تسهیلات شغلی، آگاهی از محیط و...

۳- شرایط اجتماعی - اقتصادی مؤثر در مهاجرت: سرمایه‌گذاری پراهمیت و کساد یا پایین و بالا رفتن امور تجاری، تغییرات تکنیکی، مقررات رفاه اجتماعی، سیاست‌های مهاجرتی، میزان پذیرش اقلیت‌ها در شکل‌های مختلف و...

جغرافیدانان همچنین به اثرات تغییر اقلیمی و گیاهی، مهاجرت به منظور بازنشستگی و... توجه دارند.

همچنین لازم است به عامل فاصله اشاره شود زیرا حجم مهاجرت‌ها به طور معکوس با فاصله در رابطه است این امر به عنوان کانون فاصله معکوس شناخته شده است که توسط زیف مطرح گردیده است.

وسعت کشورها نیز در مهاجرت‌ها مؤثر است به طوری که کشورهای پهناور مهاجرت‌های داخلی را تشویق می‌کنند و کشورهای کوچک غالباً چاره‌ای جز تشویق

مهاجرت‌های خارجی ندارند که این عمل عموماً موجب مشکلات فراوان اجتماعی می‌شود سیمای محیط طبیعی و موانع مثل کوه‌ها و صحراها و رودها به جریان‌های مهاجرتی اثر می‌گذارد. ارزیابی اثرات پیچیده عوامل مؤثر بر مهاجرت ساده نیست و تصمیم به مهاجرت نیز لزوماً همیشه منطقی نمی‌باشد.

بعضی از جوامع استعداد مهاجرت بیشتری دارند تحرک جمعیت در ایالات متحده به قدری وسیع است که همه ساله تقریباً ۱/۵ میلیون نفر جمعیت مهاجرت می‌کنند و ۱/۴ میلیون نفر جمعیت در ایالتی که متولد شده‌اند زندگی نمی‌کنند.

هر جریان مهاجرتی ممکن است دارای روند معکوس نیز باشد بسیاری از مهاجرین فقط به طور موقت تمایل به اقامت در مقصد دارند بسیاری عوامل جاذبه در مقصد را مورد تجدید نظر قرار می‌دهند و بسیاری نیز برای بازگشت به زادگاه خود پول کافی پس‌انداز می‌کنند اما اگر در مقصد عوامل فشار از مبدأ بیشتر باشد مهاجرت معکوس شکل می‌گیرد به عنوان مثال در جزایر غربی اسکاتلند جریان معکوس خیلی گسترده است (مهدوی، ۱۳۷۳، ص ۱۸۰-۱۷۷).

مهاجرت‌ها ممکن است علل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی داشته باشند ولی علل و انگیزه رفاهی و اجتماعی بیشتر نقش جاذب دارد و عبارتند از:

۱- امید کسب درآمد بیشتر در منابع شهری، وجود بیکاری در نقاط روستایی، ازدیاد جمعیت در نقاط پرجمعیت و...

۲- جستجوی سرزمین‌های بکر جهت عمران و بهره‌برداری که یکی از هدف‌های اصلی مهاجرت در قرن اخیر بوده است که در بسیاری از موارد موجب ایجاد مستعمراتی برای دولت‌های اروپایی در قاره‌های دیگر شده است در این راستا مهاجرت‌های فراوان اتفاق افتاده است که منجر به سکونت دائم اروپاییان در سرزمین‌های مستعمری شده است نظیر هندوهای انگلیسی مقیم هند (شفیعی، ۱۳۶۸، ۸۰).

مهاجرت‌ها خود رابطه نزدیکی با جریان‌های مربوط به صنعتی شدن، پیشرفت‌های تکنولوژیک و سایر تغییراتی که مشخص‌کننده مدرنیزاسیون و تجدد یک جامعه باشد دارند (شفیعی، ۱۳۷۱، ۱۸۶).

مهاجرت ممکن است علل مذهبی، سیاسی و یا اقتصادی داشته باشد ولی در زمان

معاصر، آرزوی رفاه بیشتر است که انسان‌ها را وادار به ترک سرزمین اجدادی می‌کند (معزی، ۱۳۷۱، ۸۸).

مهاجرت مستمر ولی غیر محسوس ایرانیان به سوی کشورهای دیگر از جمله روسیه، ترکیه، عراق و کشورهای حاشیه خلیج فارس به دلایل سیاسی، اقتصادی و مذهبی در کاهش میزان‌های رشد جمعیت کشور از ۱۲۷۵ تا ۱۳۲۵ مؤثر بوده است (زنجان، ۱۳۷۱، ۲۵).

غلبه انگیزه اقتصادی، قوانین بد یا ظالمانه، مالیات سنگین، عدم جاذبه اقلیمی، شرایط اجتماعی نامساعد و حتی اجبار تمامی آنها جریانات مهاجرت را ایجاد کرده و هنوز هم ایجاد می‌کند (لهسایی‌زاده، ۱۳۶۸، ۵۷).

در بین دو جنگ جهانی و در بحران اقتصادی ۱۹۲۹ جریانات مهاجرتی دوبار تغییر جهت داد و از ۱۹۵۰ به بعد نیز آشکارا جریان مهاجرتی صد ساله از شرق به غرب جای خود را به جریان جدیدی داد که مهاجران را از جنوب (حوزه مدیترانه و کشورهای افریقایی) به سوی شمال و اروپا غربی و شمالی گسیل داشت علل این جابجایی‌ها عدم تعادل اقتصادی بین کشورهای پیشرفته سرمایه‌داری و نواحی نیمه توسعه یافته و یا در حال توسعه بوده است (زنجان، ۱۳۶۸، ۹۵).

اکثر مطالعات انجام شده در این زمینه نشان می‌دهد که انگیزه مهاجران اقتصادی است و مهاجرت با ملاحظات اقتصادی انجام می‌شود مطالعات مزبور هم عوامل اقتصادی جذب در شهر و هم عوامل اقتصادی رانش در روستا را مورد تأکید قرار دهند (لهسایی‌زاده، ۱۳۶۸، ۲۶۶).

در اوایل سال ۱۹۸۵ مهاجرت معکوس به سمت مصر در اثر عواملی چند صورت گرفت:

(الف) جایگزین کردن خارجیان با بومیان در کشورهای صادرکننده نفت (رقابت شدیدی که کارگران آسیایی با قبول دستمزدی پایین به مصریان تحمیل کردند).

(ب) پایان مراحل کارهای زیربنایی در کشورهای اصلی مهاجرپذیر.

(ج) کاهش درآمدهای نفتی بعد از سال ۱۹۸۰.

(د) برگشت قابل توجه کارگران مصری از عراق به علت جنگ (سیدمیرزایی، ۱۳۷۸، ۱۵۰).

مهاجرت از فیلیپین در مقایسه با سایر کشورهای منطقه حائز اهمیت است این پدیده دارای قدمت تاریخی است و از لحاظ اهمیت حتی از مهاجرت ویتنامی‌ها مهم‌تر است. بیکاری به ویژه بیکاری افراد ماهر، روابط سیاسی قدیمی با آمریکا و شرایط ویژه که در زمان حکومت نظامی حاکم بوده است احتمالاً می‌تواند مهاجرت فیلیپینی‌ها را به خارج توجیه کند (سیدمیرزایی، ۱۳۷۸، ۳۵۰).

معرفی محل تحقیق

شهر یزد در ۵۴ درجه و ۲۲ دقیقه طول جغرافیایی شرقی و ۳۱ درجه و ۵۳ دقیقه عرض شمالی قرار گرفته است این شهر از نظر ویژگی‌های اقلیمی جزء مناطق گرم و خشک کشور محسوب می‌شود (آموزش و پرورش، ۱۳۷۶، ص ۱). این شهر بزرگترین واحد تاریخی استان یزد و مرکز اداری آن است. سابقه شهرنشینی در این مکان را به قبل از اسلام، استیلای اسکندر و حتی به عصر هخامنشی نسبت می‌دهند. گروهی نیز بنیاد این شهر را به یزدگرد اول نسبت داده‌اند (شعبانی، ۱۳۷۹، ۳). جمعیت این شهر در سال ۱۳۳۵، ۶۳۵۰۲ نفر و در سال ۱۳۴۵، ۹۳۲۴۱ نفر و در سال ۱۳۵۵، ۱۳۵۹۲۵ نفر و در سال ۱۳۶۵، ۲۳۰۴۸۳ نفر و در سال ۱۳۷۰، ۲۸۳۰۰۰ نفر و در سال ۱۳۷۵، ۳۲۶۷۷۶ نفر بوده است. آمارگیری سال ۱۳۷۰ نشان می‌دهد که رشد جمعیت در مقایسه با دهه قبلی اندکی کاهش یافته است که از دلایل آن می‌توان خاموش شدن آتش جنگ و کاستی گرفتن مهاجرت و کنترل جمعیت دانست (ذاکریان، ۱۳۷۳، ص ۴-۱۱۷).

جدول شماره (۱): برخی از مشخصات جمعیتی شهر یزد در سال‌های ۱۳۶۵ و ۱۳۷۵

سال	۱۳۶۵	۱۳۷۵
مشخصات جمعیتی		
تعداد جمعیت	۲۳۰۴۸۳	۳۲۶۷۷۶
خانوار	۵۰۷۹۹	۷۳۱۹۴
تعداد مرد	۱۱۹۱۹۶	۱۶۸۸۳۴
تعداد زن	۱۱۱۲۸۷	۱۵۷۹۴۲
تعداد شاغلان	۵۷۳۳۶	۸۱۹۳۳
بعد خانوار	۴/۵	۴/۴۶

مآخذ: مرکز آمار ایران - نتایج تفصیلی سرشماری نفوس و مسکن شهرستان یزد در سالهای

۱۳۶۵ و ۱۳۷۵

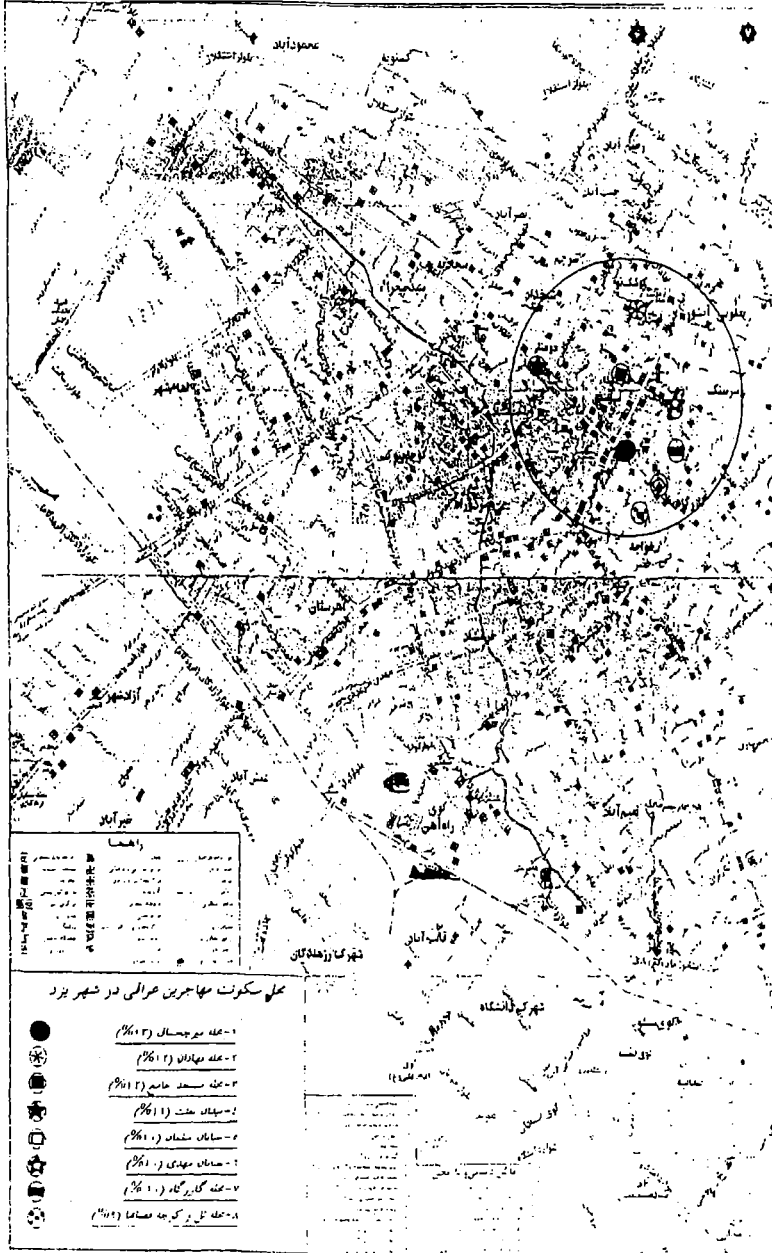
مهاجرین عراقی اغلب در بافت قدیم و در محلات اطراف میدان قدیمی امیرچقماق زندگی می‌کنند ضمناً حدود ۹۰٪ مستاجرند و با پایان یافتن مدت اجاره ممکن است از محله‌ای به محله دیگر بروند محل سکونت مهاجرین عراقی در شهر یزد در جدول و نقشه زیر آمده است.

جدول شماره (۲): محله محل سکونت مهاجرین در شهر یزد

محله	فراوانی	درصد
امیرچقماق	۲۶	۱۳
خیابان مهدی	۲۰	۱۰
مسجد جامع	۲۴	۱۲
محل تل و کوچه قصابها	۱۸	۹
سلمان	۲۰	۱۰
بعثت	۲۲	۱۱
گازرگاه	۲۰	۱۰
چهارراه موزائیک سازی وفه‌ادان	۲۴	۱۲
دیگر محلات	۲۸	۱۳

محلات محل سکونت مهاجرین عراقی در شهر یزد

توصیف داده‌ها

در سال ۱۳۷۹ طرح شناسایی مهاجرین عراقی توسط اداره اتباع بیگانه استانداری یزد اجرا شده آمار عراقی‌هایی که مورد شناسایی قرار گرفته‌اند ۵۲۵۰ نفر و ۱۲۷۰ خانوار بوده که ۱۰٪ سرپرستان خانوارها یعنی ۱۲۷ نفر به عنوان حجم نمونه در نظر گرفته شده است که به روش نمونه‌گیری تصادفی افراد نمونه انتخاب و پرسشنامه در بین آنها توزیع شده است که نتایج حاصله در زیر آورده شده است.

۱- شهر محل تولد:

جدول شماره (۳): توزیع پاسخگویان برحسب شهر محل تولد

شهر	فراوانی	درصد
۱- بصره (۴)	۱۴	۱۱
۲- واسط	۱۰	۷/۹
۳- کوت (۲)	۱۶	۱۲/۶
۴- ناصریه	۷	۵/۵
۵- حی (۵)	۱۳	۱۰/۲
۶- عماره (۱)	۲۰	۱۵/۷
۷- حله	۵	۳/۹
۸- بغداد (۳)	۱۶	۱۲/۶
۹- بدره	۴	۳/۱
۱۰- بابل	۶	۴/۷
۱۱- زرباطیه	۳	۲/۴
۱۲- عزیزیه	۲	۱/۶
۱۳- ناظم	۱	۰/۸
۱۴- سلیمانیه	۱	۰/۸
۱۵- رفاهی	۲	۱/۶
۱۶- کربلا	۳	۲/۴
۱۷- سماوه	۱	۰/۸
۱۸- نعمانیه	۱	۰/۸
۱۹- نجف	۲	۱/۶

- مهاجرین در ۱۹ شهر کشور عراق که در جدول آمده است متولد شده‌اند بیشتر افراد به ترتیب متولد شهرهای بغداد، عماره، کوت، بصره و حی بوده‌اند.

۲- سال ورود به ایران

جدول شماره (۴): توزیع پاسخگویان برحسب سال ورود به ایران

سال	فراوانی	درصد	درصد فراوانی جمعی
۱۳۵۰	۲	۱/۶	۱/۶
۱۳۵۱	۱	۰/۸	۲/۴
۱۳۵۴	۱	۰/۸	۳/۲
۱۳۵۵	۲	۱/۶	۴/۸
۱۳۵۶	۴	۳/۱	۷/۹
۱۳۵۷	۱۲	۹/۴	۱۷/۳
۱۳۵۸	۲۶	۲۰/۵	۳۷/۸
۱۳۵۹	۴۵	۳۵/۴	۷۳/۲
۱۳۶۰	۱۱	۸/۷	۸۱/۹
۱۳۶۱	۱۱	۸/۷	۹۰/۶
۱۳۶۲	۸	۶/۳	۹۶/۹
۱۳۶۳	۱	۰/۸	۹۷/۷
۱۳۶۴	۱	۰/۸	۹۸/۵
۱۳۶۵	۱	۰/۸	۹۹/۳
۱۳۶۶	۱	۰/۸	۱۰۰/۱

- ۷/۹ درصد مهاجرین در سال‌های قبل از ۱۳۵۷ (قبل از انقلاب)، ۲۹/۹ درصد افراد در سالهای ۱۳۵۷ و ۱۳۵۸، ۳۵/۴ در سال ۱۳۵۹ یعنی سال شروع جنگ ایران و عراق و ۲۶/۸ درصد افراد در طی سالهای ۱۳۶۶-۱۳۶۰ به ایران آمده‌اند که آمارها بیانگر آن است که بیشترین تعداد مهاجرین در سالهای جنگ ایران و عراق وارد ایران

شده‌اند به گونه‌ای که ۶۲/۲ درصد افراد در طی سالهای جنگ به ایران آمده‌اند بعد از جنگ واقعه دیگری که درآمدن مهاجرین به ایران تأثیر داشته انقلاب است به گونه‌ای که ۲۹/۹ درصد در سالهای انقلاب به ایران آمده‌اند و مشکلات فیمابین ایران و عراق در قبل از انقلاب تنها ۷/۹ درصد مهاجرین را روانه ایران کرده است.

۳- سال ورود به یزد

جدول شماره (۵): توزیع پاسخگویان برحسب سال ورود به یزد

سال	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
۱۳۵۰	۱	۰/۸	۰/۸
۱۳۵۱	۱	۰/۸	۱/۶
۱۳۵۷	۶	۴/۸	۶/۴
۱۳۵۹	۱۶	۱۲/۷	۱۹/۱
۱۳۶۰	۲۳	۱۸/۳	۳۷/۴
۱۳۶۱	۴۳	۳۴/۱	۷۱/۵
۱۳۶۲	۱۳	۱۰/۳	۸۱/۸
۱۳۶۳	۱۰	۷/۹	۸۹/۷
۱۳۶۴	۵	۴	۹۳/۷
۱۳۶۵	۲	۱/۶	۹۵/۳
۱۳۶۶	۱	۰/۸	۹۶/۱
۱۳۶۸	۱	۰/۸	۹۶/۹
۱۳۶۹	۲	۱/۶	۹۸/۵
۱۳۷۰	۲	۱/۶	۱۰۰/۱

- ۱/۶ درصد مهاجرین در سال‌های قبل از انقلاب (۱۳۵۷)، ۴/۸ درصد افراد در سالهای اولیه انقلاب (۱۳۵۷ و ۱۳۵۸)، ۹۰/۴ درصد افراد در سال‌های جنگ و تنها ۳/۲ درصد افراد در سال‌های پس از جنگ به یزد آمده‌اند به عبارت دیگر بیشترین تعداد

مهاجرین در طی سال‌های جنگ ایران و عراق به یزد آمده‌اند.

۴- اقدام دولت عراق جهت کوچاندن به ایران

جدول شماره (۶): توزیع پاسخگویان برحسب نظر آنان نسبت به نقش دولت عراق در مهاجر نشان

اقدام دولت عراق	فراوانی	درصد	درصد فراوانی نسبی
۱- اجبار نمود	۱۲۱	۹۵/۳	۹۵/۳
۲- کمک نمود	—	—	۰
۳- نقشی نداشت	۶	۴/۷	۱۰۰

۹۵/۳ درصد مهاجرین به اجبار دولت عراق به ایران مهاجرت کرده‌اند و تنها ۴/۷ درصد اظهار داشته‌اند که دولت عراق در مهاجرت آنها نقش نداشته است به عبارت دیگر مهاجرین به اجبار دولت عراق روانه ایران شده‌اند.

۵- نقش جنگ در مهاجرت

جدول شماره (۷): توزیع پاسخگویان برحسب نظر آنها نسبت به نقش جنگ در مهاجر نشان

نقش جنگ	فراوانی	درصد	درصد فراوانی نسبی
خیلی زیاد	۲۹	۲۳/۴	۲۳/۴
زیاد	۱۸	۱۴/۵	۳۷/۹
متوسط	۱	۰/۸	۳۸/۷
کم	۱۵	۱۲/۱	۵۰/۸
اصلاً	۶۱	۴۶/۲	۱۰۰

۳۷/۹ درصد مهاجرین جنگ را در آمدن آنها به ایران مؤثر می‌دانند و ۵۸/۳ درصد جنگ را در این امر مؤثر نمی‌دانند بنابراین بیشتر مهاجرین جنگ را مؤثر در آمدنشان به ایران نمی‌دانند.

۶- نقش یزد در ایجاد امنیت برای مهاجرین

جدول شماره (۸): توزیع پاسخگویان برحسب نظر آنها درباره میزان امنیت ایجاد شده برای

مهاجرین در شهر یزد

درصد فراوانی	درصد	فراوانی	ایجاد امنیت
۲۵/۸	۲۵/۸	۳۲	خیلی زیاد
۹۱/۱	۶۵/۳	۸۱	زیاد
۹۸/۴	۷/۳	۹	متوسط
۹۹/۲	۰/۸	۱	کم
۱۰۰	۰/۸	۱	اصلاً

۹۱/۱ درصد مهاجرین امنیت شهر یزد را در آمدن آنها به این شهر مؤثر دانسته‌اند و تنها ۱/۶ درصد افراد چنین نظری نداشتند به عبارت دیگر مهاجرین به واسطه امنیت شهر یزد این شهر را انتخاب کرده‌اند.

۷- نقش نظر اشخاص در انتخاب شهر

جدول شماره (۹): توزیع پاسخگویان برحسب میزان نظر شخصی آنها در انتخاب یزد

درصد فراوانی	درصد	فراوانی	نقش نظر اشخاص
۱۹/۲	۱۹/۲	۲۴	خیلی زیاد
۵۵/۲	۳۶	۴۵	زیاد
۶۱/۶	۶/۴	۸	متوسط
۷۴/۴	۱۲/۸	۱۶	کم
۹۶/۸	۲۲/۴	۲۸	خیلی کم
۱۰۰	۳/۲	۴	اصلاً

۵۵/۲ درصد مهاجرین نظر شخصی خود را در انتخاب یزد مؤثر دانسته‌اند و ۲۵/۶ درصد افراد چنین نظری ندارند به عبارت دیگر بیشتر مهاجرین براساس نظر شخصی

خود شهر یزد را انتخاب کرده‌اند.

۸- با خبر بودن از وضعیت اقتصادی یزد قبل از ورود

جدول شماره (۱۰) توزیع پاسخگویان برحسب باخبر بودن از وضعیت اقتصادی یزد قبل از ورود

درصد	فراوانی	انگهی از وضعیت اقتصادی یزد
۳۴/۹	۴۴	۱- بلی
۶۵/۱	۸۲	۲- خیر

- ۳۴/۹ درصد مهاجرین قبل از مهاجرت به یزد از وضعیت اقتصادی این شهر خبر داشته‌اند و ۶۵/۱ درصد افراد از وضعیت اقتصادی این شهر خبر نداشته‌اند. به عبارت دیگر مهاجرین، قبل از مهاجرت به شهر یزد از وضعیت اقتصادی این شهر چندان مطلع نبودند.

۹- نقش وضعیت اقتصادی شهر یزد در انتخاب این شهر

جدول شماره (۱۱): توزیع پاسخگویان برحسب نظر آنها درباره نقش وضعیت اقتصادی یزد

در انتخاب این شهر

درصد فراوانی	درصد	فراوانی	نقش وضعیت اقتصادی
۷/۸	۷/۸	۵	خیلی زیاد
۴۳/۸	۳۵/۹	۲۳	زیاد
۵۶/۳	۱۲/۵	۸	متوسط
۶۷/۲	۱۰/۹	۷	کم
۱۰۰	۳۲/۸	۲۱	اصلاً

- ۴۳/۸ درصد مهاجرین وضعیت اقتصادی شهر یزد را در انتخاب آن به عنوان مقصد مهاجرت مؤثر دانسته‌اند و ۴۳/۷ درصد افراد وضعیت اقتصادی شهر یزد را در انتخاب

آن به عنوان مقصد مهاجرت مؤثر نمی دانند. با توجه به داده‌های به دست آمده در سؤال مربوط به «با خبر بودن از وضعیت اقتصادی یزد قبل از ورود» می توان گفت اصولاً مهاجرین قبل از آمدن به یزد اطلاع چندانی از وضعیت اقتصادی آن نداشتند که بر مبنای آن در انتخاب شهر یزد تصمیم‌گیری نمایند.

۱۰- احتمال دستیابی به شغل دلخواه در یزد

جدول شماره (۱۲): توزیع پاسخگویان برحسب احتمال دستیابی به شغل دلخواه در شهر یزد

احتمال دستیابی به شغل دلخواه	فراوانی	درصد	درصد فراوانی نسبی
خیلی زیاد	۷	۵/۷	۵/۷
زیاد	۲۴	۱۹/۷	۲۵/۴
متوسط	۲۳	۱۸/۹	۴۴/۳
کم	۱۵	۱۲/۳	۵۶/۶
اصلاً	۵۳	۴۳/۴	۱۰۰

- ۲۵/۴ درصد مهاجرین احتمال دستیابی به شغل دلخواه را در انتخاب یزد به عنوان مقصد مهاجرت مؤثر دانسته‌اند و ۵۵/۷ درصد افراد این عامل را در انتخاب یزد مؤثر می دانند به عبارت دیگر مهاجرین به انگیزه دستیابی به شغل دلخواه به یزد مهاجرت نکرده‌اند.

۱۱- داشتن فامیل و آشنا قبل از ورود

جدول شماره (۱۳): توزیع پاسخگویان برحسب نظر آنها درباره داشتن فامیل و آشنا قبل از ورود

داشتن فامیل قبل از ورود	فراوانی	درصد
۱- بلی	۷۶	۵۹/۸
۲- خیر	۵۱	۴۰/۲

۵۹/۸ درصد مهاجرین قبل از ورود به یزد فامیل و آشنا در این شهر داشته‌اند اما ۴۰/۲ درصد افراد فامیل و آشنایی نداشته‌اند به عبارت دیگر بیشتر مهاجرین قبل از آمدن به شهر یزد در این شهر فامیل و آشنا داشته‌اند.

۱۲- نقش فامیل و آشنا در آمدن مهاجرین به یزد

جدول شماره (۱۴): توزیع پاسخگویان برحسب نظر آنها درباره نقش فامیل و آشنا در آمدن

مهاجرین به یزد

نقش فامیل و آشنا	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
خیلی زیاد	۱۷	۲۱/۵	۲۱/۵
زیاد	۳۲	۴۰/۵	۶۲
متوسط	۱۵	۱۹	۸۱
کم	۶	۷/۶	۸۸/۶
اصلاً	۹	۱۱/۴	۱۰۰

۶۲ درصد مهاجرین داشتن فامیل و آشنا در آمدنشان به شهر یزد مؤثر دانسته‌اند و ۱۹ درصد افراد این عامل را مؤثر ندانسته‌اند بنابراین در آمدن مهاجرین به شهر یزد داشتن فامیل و آشنا نقش دارد.

۱۳- نقش قیمت مسکن در ترغیب مهاجرین در آمدن به یزد
جدول شماره (۱۵): توزیع پاسخگویان برحسب نظر آنها درباره تأثیر قیمت مسکن در یزد

در مهاجرت

تأثیر ارزان بودن مسکن	فراوانی	درصد	درصد فراوانی نسبی
خیلی زیاد	۷	۹/۲	۹/۲
زیاد	۲۰	۲۶/۳	۳۵/۵
متوسط	۱۳	۱۷/۱	۵۲/۶
کم	۱۰	۱۳/۲	۶۵/۸
خیلی کم	۲۶	۳۴/۲	۱۰۰

- ۳۵/۵ درصد مهاجرین قیمت مسکن را مؤثر در آمدن به شهر یزد می دانند و ۴۷/۴ درصد افراد چنین نظری ندارند به عبارت دیگر بیشتر مهاجرین قیمت مسکن در شهر یزد را مؤثر در مهاجرتشان نمی دانند.

تجزیه و تحلیل اطلاعات

هریک از فرضیات از طریق شاخص‌ها و متغیرهای مربوط مورد ارزیابی قرار گرفته است.

فرضیه (۱): مهاجرین به اجبار مهاجرت کرده‌اند

جدول شماره (۱۶): نقش دولت عراق در آمدن مهاجرین

نقش دولت	مهاجرت	فراوانی	درصد
۱- دولت عراق اجبار نمود	۱۲۱	۹۵/۳	
۲- نقشی نداشت	۶	۴/۷	

- ۹۵/۳ درصد افراد به اجبار دولت عراق به ایران مهاجرت کرده‌اند و تنها ۴/۷

درصد اظهار داشته اند که دولت عراق در مهاجرت آنها نقش نداشته است بنابراین مهاجرین به اجبار روانه ایران شده اند.

فرضیه (۲) مهاجرین یزد را به خاطر دور بودن از درگیری و جنگ و امنیت بیشتر آن انتخاب نمودند

جدول شماره (۱۷): نقش دور بودن از درگیری جنگ و امنیت بیشتر درآمدن مهاجرین به یزد

نقش یزد	مهاجرت	فراوانی	درصد
۱- نقش دور بودن از جنگ		۳۷/۹	۵۸/۳
۲- نقش امنیت یزد		۹۱/۱	۱/۶

- ۵۸/۳ درصد افراد دور بودن یزد از جنگ را در مهاجرتشان مؤثر نمی دانند و تنها ۳۷/۹ درصد افراد این عامل را در مهاجرتشان مؤثر می دانند به عبارت دیگر دور بودن از درگیری های جنگ را در مهاجرتشان شهر یزد مؤثر ندانسته اند.

همچنین ۹۱/۱ درصد افراد امنیت شهر یزد را در مهاجرت آنها به این شهر مؤثر دانسته اند و تنها ۱/۶ درصد افراد چنین نظری ندارند بنابراین غالب افراد امنیت شهر یزد را عامل مؤثری در انتخاب این شهر می دانند.

فرضیه (۳) صنعتی بودن و وجود امکانات شغلی در شهر یزد باعث انتخاب یزد به عنوان مقصد مهاجرین شده است

جدول شماره (۱۸): نقش امکانات شغلی و صنعتی بودن در انتخاب یزد توسط مهاجرین

مهاجرت	امکانات شغلی و اقتصادی	بسیار زیاد و زیاد	کم و اصلاً
۱- باخبر بودن از وضعیت اقتصادی یزد قبل از ورود		۳۴/۹	۶۵/۱
۲- احتمال دستیابی به شغل دلخواه قبل از ورود		۲۵/۴	۵۵/۷

- ۳۴/۹ درصد افراد قبل از ورود از وضعیت اقتصادی یزد با خبر بوده و ۲۵/۴ درصد احتمال می‌دانند در شهر یزد به شغل دلخواه خود دست یابند اما ۶۵/۱ درصد افراد قبل از ورود از وضعیت اقتصادی یزد خبر نداشته‌اند و ۵۵/۷ درصد افراد احتمال نمی‌دادند که به شغل دلخواه دست یابند از نظر غالب افراد علل اقتصادی، عامل تعیین‌کننده‌ای در انتخاب یزد به عنوان مقصد مهاجرین نبوده است.

فرضیه (۴) مهاجرین عراقی به علت وجود مسکن ارزان، یزد به عنوان محل سکونت انتخاب کرده‌اند

جدول شماره (۱۹): نقش قیمت مسکن در انتخاب یزد به عنوان محل سکونت از سوی مهاجرین

کم و اصلاً	بسیار زیاد و زیاد	مهاجرت قیمت مسکن
۴۷/۴	۳۵/۵	۱- تأثیر پایین بودن اجاره مسکن در انتخاب یزد
۳۴/۲	۶۴/۱	۲- ارزان تر بودن قیمت مسکن در یزد

- ۶۴/۱ درصد افراد در مقایسه با سایر شهرها قیمت مسکن را در یزد ارزانتر دانسته‌اند و ۳۴/۲ درصد چنین نظری نداشته‌اند. همچنین ۴۷/۴ درصد افراد اجاره مسکن را در انتخاب یزد مؤثر ندانسته‌اند و ۳۵/۵ درصد افراد مؤثر دانسته‌اند. بنابراین غالب افراد هزینه مسکن در شهر یزد را در مقایسه با سایر شهرها کمتر دانسته‌اند. اما اکثریت پاسخگویان میزان هزینه مسکن را عامل مؤثری در انتخاب شهر یزد به عنوان مقصد مهاجرت ندانسته‌اند.

فرضیه (۵) مهاجرین به خاطر اینکه از قبل آشنایانی در یزد داشته‌اند یزد را به عنوان محل سکونت برگزیدند

جدول شماره (۲۰): تأثیر داشتن فامیل و آشنا در یزد در انتخاب شهر یزد توسط مهاجرین

کم و اصلاً	بسیار زیاد و زیاد	مهاجرت داشتن فامیل و آشنا
۴۰/۲	۵۹/۸	۱- داشتن فامیل و آشنا
۱۹	۴۰/۵	۲- نقش فامیل و آشنا در آمدن به یزد

- ۵۹/۸ درصد افراد قبل از ورود به یزد فامیل و آشنا در این شهر داشته‌اند همچنین ۴۰/۵ درصد افراد داشتن فامیل و آشنا را عامل مؤثری در آمدن به شهر یزد می‌دانند و تنها ۱۹ درصد آن را عامل مؤثری در این امر نمی‌دانند.
بنابراین غالب پاسخگویان قبل از ورود به شهر یزد فامیل و آشنا داشته‌اند و آن را عامل مؤثری در آمدن مهاجرین به شهر یزد می‌دانند.

فرضیه (۶) نظر شخصی مهاجرین در انتخاب شهر یزد مؤثر بوده است

جدول شماره (۲۱): نقش نظر شخصی مهاجرین در انتخاب شهر یزد

کم و اصلاً	بسیار زیاد و زیاد	مهاجرت نقش نظر شخصی در آمدن به یزد
۳۸/۴	۵۵/۲	۱- نظر شخصی و آشنا

- ۵۵/۲ درصد افراد نظر شخصی خود را در انتخاب یزد به عنوان مقصد مهاجرت مؤثر دانسته‌اند و ۳۸/۴ درصد چنین نظری نداشته‌اند.
بنابراین غالب افراد نظر شخصی خود را عامل مؤثری در انتخاب شهر یزد می‌دانند.

نتیجه گیری

- نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر نشان می دهد که:
- مهاجرین به اجبار روانه ایران شده اند.
 - امنیت شهر یزد و دور بودن این شهر از صحنه جنگ عامل موثری در انتخاب این شهر توسط مهاجرین بوده است.
 - وضعیت اقتصادی و شغلی شهر یزد عامل تعیین کننده ای در انتخاب یزد به عنوان مقصد مهاجرین نبوده است.
 - میزان هزینه مسکن عامل چندان مؤثری در انتخاب شهر یزد به عنوان مقصد مهاجرین نبوده است.
 - اغلب مهاجرین قبل از ورود به شهر یزد فامیل و آشنا داشته اند و این عامل درآمدن مهاجرین به این شهر مؤثر بوده است.
 - نظر شخصی مهاجرین عامل مؤثری در انتخاب شهر یزد بوده است.

پیشنهادات

- ۱- در پیش گرفتن سیاست تنش زدایی و عدم مداخله در امور دیگران.
- ۲- حفاظت و کنترل مرزهای کشور برای جلوگیری از ورود افراد جدیدالورود.
- ۳- هماهنگی عمل کردن وزارت خارجه، وزارت کشور، نیروی انتظامی و دیگر نهادهای دست اندر کار جهت بازگشت مهاجران.
- ۴- همکاری و تفاهم با سازمانهای بین المللی همچون کمیساریای عالی پناهندگان.
- ۵- مشخص و شفاف شدن سیاست های جمهوری اسلامی ایران در مورد کشور عراق.
- ۶- توجه به اشتغال مهاجران.
- ۷- تأمین اجتماعی مهاجران.
- ۸- کمک به مهاجرین و فراهم نمودن شرایط و امکانات مناسب جهت بازگشت مهاجرین به وطنشان.
- ۹- هماهنگی با کمیساریای عالی پناهندگان سازمان ملل جهت بازگشت مهاجرین به عراق.

منابع

- ۱- آموزش و پرورش، جغرافیای استان یزد، سال دوم دبیرستان، سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی، تهران، ۱۳۷۶.
- ۲- حاجی شعبانی، محمد، از سترون خاک تا حماسه شکفتن کویر، انتشارات بصیر، ۱۳۷۹.
- ۳- ذاکریان، ملیحه، پراکندگی شهری در استان یزد، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان، ۱۳۷۳.
- ۴- زنجانی، حبیب‌اله، جمعیت و شهرنشینی، انتشارات فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۱.
- ۵- زنجانی، حبیب‌اله، جمعیت و جمعیت‌شناسی، انتشارات مرکز نشر دانشگاهی، ۱۳۶۸.
- ۶- ژان کلود، شتلند، سیدمحمد سیدمیرزایی (مترجم)، جمعیت جهان، دانشگاه بهشتی، ۱۳۷۸.
- ۷- شفیعی، محمدتقی، تحلیل و کاربرد جمعیت‌شناسی، انتشارات اشراقی، ۱۳۷۱.
- ۸- شفیعی، محمدتقی، مقدمه‌ای بر مبانی جمعیت‌شناسی، انتشارات آرام، ۱۳۶۸.
- ۹- لهسایی‌زاده، عبدالعلی، نظریات مهاجرت، انتشارات نوید، ۱۳۶۸.
- ۱۰- مرکز آمار ایران، آمارنامه‌های سرشماری، تهران، سالهای مختلف.
- ۱۱- معزی، اسداله، مبانی جمعیت‌شناسی، انتشارات آوای نور، ۱۳۷۱.
- ۱۲- مهدوی، مسعود، اصول و مبانی جغرافیایی جمعیت، انتشارات قومس، ۱۳۷۳.

